

Ξενοφώντος «Ελληνικά» Βιβλίο 2. Κεφαλαίο 2. §16-23
(ασκήσεις σχολικού εγχειριδίου)

**1) Γιατί ζήτησε ο Θηραμένης να σταλεί ως πρεσβευτής στους Λακεδαιμονίους;
Γιατί άργησε να επιστρέψει από την αποστολή;**

Ο Θηραμένης προέβαλε ως επιχείρημα στους Αθηναίους πως αν τον έστελναν στον Λύσανδρο, θα επέστρεφε γνωρίζοντας ποιες ακριβώς ήταν οι προθέσεις των Σπαρτιατών, και για ποιο λόγο επέμεναν τόσο στο γκρέμισμα των τειχών της Αθήνας. Θα γνώριζε, δηλαδή, αν οι Σπαρτιάτες ήθελαν να γκρεμιστούν τα τείχη προκειμένου να υποδουλώσουν την πόλη ή αν το ζητούσαν απλώς ως ένδειξη καλής θέλησης απ' την πλευρά των Αθηναίων· ως εγγύηση πως ήταν πράγματι πρόθυμοι να γίνουν σύμμαχοι των Σπαρτιατών. Οι ίδιοι οι Αθηναίοι, άλλωστε, είχαν προσεγγίσει τον βασιλιά των Σπαρτιατών Άγι, λέγοντας πως ήταν έτοιμοι να συνθηκολογήσουν και να γίνουν σύμμαχοί τους. Ίσως, οπότε, το αίτημα της Σπάρτης να ήταν μια σκληρή, μα βασική προϋπόθεση, για να μπορέσουν να πιστέψουν την ειλικρίνεια των Αθηναίων. Η καθυστέρηση, ωστόσο, του Θηραμένη -που παρέμεινε περισσότερο από τρεις μήνες κοντά στον Λύσανδρο-, ερμηνεύεται με αρνητικό τρόπο από τον Ξενοφώντα. Ο ιστορικός θεωρεί πως ο Θηραμένης σκόπιμα παρέμεινε ανενεργός για τόσο μεγάλο διάστημα, περιμένοντας επί της ουσίας τότε οι Αθηναίοι θα εξαντλούνταν πλήρως από την έλλειψη τροφίμων και θα ήταν άρα έτοιμοι να δεχτούν όλους τους όρους των Σπαρτιατών, όσο επώδυνοι κι αν ήταν αυτοί.

Ο ίδιος ο Θηραμένης, πάντως, όταν επέστρεψε στην Αθήνα ισχυρίστηκε πως άργησε τόσο πολύ γιατί ο Λύσανδρος τον κρατούσε ως αιχμάλωτο, και πως έπειτα τον διέταξε να μεταβεί στην Σπάρτη μιας και ο ίδιος δεν ήταν αρμόδιος να δώσει τις αναγκαίες απαντήσεις· καθώς αυτά ήταν ζητήματα που μόνο οι Έφοροι μπορούσαν να τα επιλύσουν.

Αν λάβουμε υπόψη μας πως στη συνέχεια οι Αθηναίοι εξέλεξαν τον Θηραμένη ως έναν από τους πρεσβευτές για τη διαπραγμάτευση της ειρήνευσης, τότε γίνεται αντιληπτό πως εξέλαβαν ως πειστικές τις εξηγήσεις του και πως δεν τον θεώρησαν υπεύθυνο για την πολύμηνη αργοπορία του.

2) Ποια δικαιοδοσία είχαν ως πρεσβευτές ο Θηραμένης και οι άλλοι;

Στον Θηραμένη και στους υπόλοιπους εννέα πρεσβευτές δόθηκε απ' τους Αθηναίους απόλυτη δικαιοδοσία να διαπραγματευτούν με τους Σπαρτιάτες τους όρους της ειρήνευσης. Απόφαση που δήλωνε με σαφή τρόπο την απόγνωση στην οποία είχαν περιέλθει οι πολίτες της Αθήνας και τη συνεπαγόμενη θέλησή τους να ολοκληρωθούν όσο γινόταν πιο γρήγορα οι διαπραγματεύσεις, ώστε να καταστεί εφικτή η διάσωση του πληθυσμού απ' την πλήρη έλλειψη τροφίμων. Άλλωστε, ήταν σαφές πως οι Έφοροι της Σπάρτης δεν επρόκειτο να συζητήσουν με ανθρώπους που δεν είχαν την αναγκαία και πλήρη εξουσιοδότηση για τις διαπραγματεύσεις.

3) Ποιους όρους έθεσαν οι Λακεδαιμόνιοι;

Οι όροι που έθεταν οι Λακεδαιμόνιοι ήταν οι ακόλουθοι: οι Αθηναίοι όφειλαν α) να γκρεμίσουν τα μακρά τείχη, όπως και αυτά του Πειραιά, β) να παραδώσουν τα πλοία τους, εκτός από δώδεκα, γ) να δεχτούν πίσω τους πολίτες που είχαν εξορίσει απ' την πόλη· εκείνους δηλαδή που είχαν διώξει λόγω των ολιγαρχικών τους φρονημάτων, και δ) να ακολουθούν τους Σπαρτιάτες σε όλες τις πολεμικές τους δραστηριότητες είτε στη θάλασσα είτε στην ξηρά, έχοντας πλέον τους ίδιους φίλους και εχθρούς μ' εκείνους· να γίνουν δηλαδή οι Αθηναίοι πιστοί σύμμαχοι των Σπαρτιατών.

4) το κείμενο (§ 16-19) να γραφεί με τις αλλαγές:

Θηραμένης = πρέσβεις, Λύσανδρος = στρατηγοί (Λακεδαιμονίων)

Τοιούτων δὲ ὄντων πρέσβεις εἶπον ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται αὐτούς πέμψαι παρὰ στρατηγούς, εἰδότες ἤξουσι Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα.

Πεμφθέντες δὲ διέτριβον παρὰ (τοῖς) στρατηγοῖς τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηροῦντες ὅποτε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα ὃ,τι τις λέγοι ὁμολογήσειν.

[17] Ἐπεὶ δὲ ἤκον τετάρτῳ

μηνί, ἀπήγγειλαν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτούς στρατηγοί τέως μὲν κατέχοιεν, εἶτα κελεύοιεν εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριοι ὧν ἔρωτῶντο ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους.

5) Να καταγραφούν οι ονοματικές προτάσεις και να δηλωθεί η εξάρτηση, ο συντακτικός τους ρόλος και η εκφορά τους. (§ 16-17)

ὅτι εἰδὼς ἤξει Λακεδαιμονίους: Δευτερεύουσα **ειδική πρόταση** ως αντικείμενο του ρήματος της κύριας πρότασης (εἶπεν). Εκφέρεται με οριστική (και όχι ευκτική του πλαγίου λόγου), παρά την εξάρτησή της από ιστορικό χρόνο, για να δηλωθεί με έμφαση η έννοια του πραγματικού.

πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα: Δευτερεύουσα **πλάγια ερωτηματική**, διμελῆς, ολικῆς άγνοιας, ως αντικείμενο στη μετοχή εἰδὼς της ειδικῆς πρότασης, από την οποία και εξαρτάται. Εκφέρεται ομαλά με οριστική μιας και εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (εἰδὼς, μετοχή ενεστώτα).

ὅποτε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα ὁμολογήσειν: Δευτερεύουσα **πλάγια ερωτηματική**, μερικῆς άγνοιας, ως αντικείμενο στη μετοχή ἐπιτηρῶν της κύριας πρότασης. Εκφέρεται με οριστική παρά τον ιστορικό χρόνο της κύριας πρότασης, για να δηλωθεί με έμφαση η έννοια του πραγματικού.

ὅ,τι τις λέγοι: Δευτερεύουσα **αναφορικοῦποθετική** πρόταση. Εκφέρεται με ευκτική του πλαγίου λόγου, καθώς το απαρέμφοτο ὁμολογήσειν (απαρέμφοτο μέλλοντα), από το οποίο εξαρτάται εκλαμβάνεται ως ιστορικός χρόνος μιας και εξαρτάται από τον Παρατατικό ἔμελλον. Με την ευκτική του πλαγίου λόγου τονίζεται το υποκειμενικό στοιχείο.

ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἶτα κελεύοι εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι: Δευτερεύουσες **ειδικές** προτάσεις, ως αντικείμενα του ρήματος ἀπήγγειλεν της κύριας πρότασης. Εκφέρονται με ευκτική του πλαγίου λόγου καθώς εξαρτώνται από ιστορικό χρόνο και τονίζεται έτσι το υποκειμενικό στοιχείο του περιεχομένου τους.

ὣν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ: Δευτερεύουσα **αναφορική** πρόταση ως γενική αντικειμενική στη λέξη κύριος. Εκφέρεται με ευκτική του πλαγίου λόγου γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (το εννοούμενο ἔλεγε της κύριας πρότασης) και δηλώνει έτσι κάτι το υποκειμενικό και αβέβαιο.

6) Γιατί οι Αθηναίοι εξέλεξαν το Θηραμένη, έναν ολιγαρχικό, να διαπραγματευθεί την ειρήνη με τους Λακεδαιμονίους;

Ο Θηραμένης, ὅπως παρουσιάζεται από τον Αριστοτέλη στο ἔργο Αθηναίων Πολιτεία, υπήρξε ένας μετριοπαθής ολιγαρχικός που εξέφραζε ειλικρινές ενδιαφέρον για τα συμφέροντα της πόλης του. Ο Αριστοτέλης τον κατατάσσει μάλιστα στους σημαντικότερους ηγέτες που γνώρισε η Αθήνα εκείνη την περίοδο, τονίζοντας την φιλοπατρία του, και κυρίως το γεγονός πως παρά τις ολιγαρχικές του πεποιθήσεις σεβόταν πάντοτε την τήρηση των νόμων.

Είναι, επομένως, πιθανό πως οι Αθηναίοι εκτιμούσαν θετικά τις προθέσεις του Θηραμένη και πως θεωρούσαν ως πλεονέκτημα -στη συγκεκριμένη συγκυρία- το γεγονός ότι ήταν ολιγαρχικός, καθώς θα γινόταν πιο ευνοϊκά δεκτός από τους Σπαρτιάτες. Προφανώς θεώρησαν πως, αν ἔστελναν στην Σπάρτη ἕναν υπέρμαχο της δημοκρατικής παράταξης, οι Λακεδαιμόνιοι θα τον αντιμετώπιζαν εχθρικά και δεν θα ήταν διατεθειμένοι ν' ακούσουν τις δικές του προτάσεις.

Οι Αθηναίοι, επομένως, ἔλαβαν υπόψη τους τη σημαντική πρότερη δράση του Θηραμένη ως στρατηγού, τα ολιγαρχικά του φρονήματα που τον καθιστούσαν φιλικό απέναντι στον Λύσανδρο και τους Σπαρτιάτες, αλλά και τη γενικότερη αίσθηση πως ἦταν αφοσιωμένος στην πατρίδα του.

7) Να καταγραφούν τα απαρέμφοτα που εξαρτώνται από λεκτικούς και κελευστικούς ρηματικούς τύπους· δίπλα στο κάθε απαρέμφοτο να γραφεί η οριστική του ίδιου χρόνου στο πρώτο πληθυντικό πρόσωπο. (§ 18-19)

ἀποκρίναιτο (λεκτικό): εἶναι (ειδικό, ενεστώτα) = ἔσμέν

ἐκέλευον (κελευστικό): καλεῖν (τελικό, ενεστώτα) = καλοῦμεν

ἀντέλεγον (κελευστικό): σπένδεσθαι / ἐξαιρεῖν (τελικά, ενεστώτα) =
σπενδόμεθα / ἐξαιροῦμεν
ἔφασαν (λεκτικό): ἀνδραποδιεῖν (ειδικό, μέλλοντα) = ἀνδραποδιοῦμεν

8) Πώς δικαιολογεῖτε τη στάση των Κορινθίων-Θηβαίων ἀπέναντι στους Αθηναίους μετά την ἥττα τους; (Με βάση ὅσα ιστορικά δεδομένα ἔχετε υπόψη σας καθώς και τη γεωγραφική θέση της Κορίνθου και της Θήβας).

Σε ἀντίθεση με τους Σπαρτιάτες που ἐδείξαν σεβασμό ἀπέναντι στην Αθήνα και στη σπουδαία βοήθεια που αὐτή προσέφερε στους Περσικούς πολέμους, οἱ Κορίνθιοι και οἱ Θηβαῖοι ἐπιδίωκαν τον αφανισμό της Αθήνας. Ἡ ἐντονη αὐτή ἐμπάθεια των δύο πόλεων ἀπέναντι στην Αθήνα ἔχει φυσικά την ἐξήγησή της στον μεταξύ τους οικονομικό ἀναγωνισμό και στην ἐπιθυμία τους να ἀποτρέψουν οποιαδήποτε πιθανότητα ἀναβίωσης της μέχρι πρότινος πανίσχυρης Αθήνας.

Ἀς ἔχουμε υπόψη μας πῶς στα τέλη των Περσικῶν πολέμων, κατὰ το 478 π.Χ., ἡ Αθήνα εἶχε δημιουργήσει την Ἀττική-Δηλιακή συμμαχία που της προσέφερε τεράστια πλεονεκτήματα τόσο ἀπέναντι στους παραδοσιακούς της ἀντιπάλους, τους Σπαρτιάτες, ὅσο και ἀπέναντι στις γειτονικές της πόλεις, την Κόρινθο και τὴ Θήβα. Ἡ κυριαρχία της Αθήνας ἀπειλούσε τα ἐμπορικά συμφέροντα των Κορινθίων, ἐνῶ ἀντίστοιχα οἱ Θηβαῖοι αἰσθάνονταν διαρκῶς εὐάλωτοι ἀπέναντι στην ολοένα αὐξανόμενη δύναμη της Αθήνας. Ἡ Βοιωτία, ἄλλωστε, μετὰ το πέρας των Περσικῶν πολέμων εἶχε περιέλθει ὑπὸ τον ἔλεγχο της Αθήνας, ἀφοῦ οἱ Θηβαῖοι στη μάχη των Πλαταιῶν (479 π.Χ.) εἶχαν προδώσει τους ὑπόλοιπους Ἕλληνες κι εἶχαν συμμαχήσει με τους Πέρσες. Ἔτσι, ἡ Θήβα εἶχε υπομείνει την ἐπικυριαρχία της Αθήνας για ἀρκετές δεκαετίες, ἐνῶ στη μάχη της Τανάγρας το 457 π.Χ. και με τὴ βοήθεια της Σπάρτης εἶχε καταφέρει για πρώτη φορά να νικήσει τους Αθηναίους. Μια πρόσκαιρη, βέβαια, νίκη, καθώς λίγους μῆνες μετὰ στα Οινόφυτα οἱ Αθηναῖοι θα κερδίσουν ἐκ νέου και θα κατοχυρώσουν για μια ἀκόμη δεκαετία την κυριαρχία τους στη Βοιωτία. Μόλις το 447 π.Χ. με τὴ μάχη της Κορώνειας θα κατορθώσουν οἱ Θηβαῖοι να ἀποδεσμευτοῦν ἀπὸ τον ἔλεγχο των Αθηναίων.

Χαρακτηριστικό, μάλιστα, για τις προθέσεις της Κορίνθου και της Θήβας ἀπέναντι στην Αθήνα εἶναι και τὸ γεγονός πῶς οἱ δύο αὐτές πόλεις δεν εἶχαν καν ἐπικυρώσει τὴ συνθήκη εἰρήνης του Νικία το 421 π.Χ., που τερμάτιζε τὸ πρώτο μέρος του Πελοποννησιακοῦ πολέμου (τον Ἀρχιδάμειο πόλεμο 431-421 π.Χ.), με τὴ σύναψη πεντηκονταετοῦς εἰρήνης. Ἡ Κόρινθος δεν εἶχε πάρει πίσω τὴν Κέρκυρα και τὴν Ποτίδαια, ἐνῶ ἡ ὁμοσπονδία των Βοιωτικῶν πόλεων με προεξάρχουσα τὴ Θήβα ἀποζητούσε τὴ δυνατότητα να ἐδραιώσει τὴ δύναμή της. Εὐλόγα, λοιπόν, τόσο ἡ Κόρινθος ὅσο και ἡ Θήβα, δεν ἠθέλαν ἀπλῶς μια συμβιβαστική συνθήκη με τους Αθηναίους, ἀλλὰ τὴν πλήρη καταστροφή τους, ὥστε να ἔχουν τὸ ἐλεύθερο να ἐξυπηρετήσουν τα οικονομικά και ἐπεκτατικά τους σχέδια.

9) Υπογραμμίστε τη σωστή απάντηση:

α) το ρήμα ἔπομαι (§20) σημαίνει:

προηγούμαι
ακολουθώ
υποτάσσομαι
επαναστατώ

β) ο κύριος ρηματικός τύπος της προτάσεως «ἐφ' ᾧ... θάλαττα» (§20) είναι:

καθελόντας
νομίζοντας
ἔπεσθαι
ἡγοῦνται

10. Οι όροι της ειρήνης: α) Ποιοι ήταν οι όροι σύμφωνα με το κείμενο του Ξενοφώντος, β) Οι ρηματικοί τύποι που δηλώνουν τους όρους βρίσκονται άλλοι στον ενεστώτα και άλλοι στον αόριστο. Ποια είναι η σημασία αυτής της διαφοράς; γ) Ποιος είναι ο στόχος καθενός από τους όρους; δ) Ποιον όρο θεωρεί κύριο ο Ξενοφών και ποιοι όροι αποτελούν προϋπόθεση για τον κύριο όρο;

α) Οι όροι που έθεταν οι Λακεδαιμόνιοι ήταν οι ακόλουθοι:

- 1) να γκρεμίσουν τα μακρά τείχη, όπως και αυτά του Πειραιά,
- 2) να παραδώσουν τα πλοία τους, εκτός από δώδεκα,
- 3) να δεχτούν πίσω τους πολίτες που είχαν εξορίσει απ' την πόλη· εκείνους δηλαδή που είχαν διώξει λόγω των ολιγαρχικών τους φρονημάτων,
- 4) να ακολουθούν τους Σπαρτιάτες σε όλες τις πολεμικές τους δραστηριότητες είτε στη θάλασσα είτε στην ξηρά, έχοντας πλέον τους ίδιους φίλους και εχθρούς μ' εκείνους· να γίνουν δηλαδή οι Αθηναίοι πιστοί σύμμαχοι των Σπαρτιατών.

β) Οι όροι που αναφέρονται στο γκρέμισμα των τειχών (καθελόντας), στην παράδοση των πλοίων (παραδόντας) και στην επιστροφή των πολιτικών εξόριστων (καθέντας), δίνονται σε αόριστο χρόνο, καθώς αφενός αποτελούν πράξεις που θα γίνουν μία φορά και αφετέρου γιατί επί της ουσίας είναι οι δευτερεύοντες όροι σε σχέση με τον βασικό όρο που είναι να έχουν στο εξής (νομίζοντας) τους ίδιους φίλους και εχθρούς με τους Σπαρτιάτες, και να τους ακολουθούν (ἔπεσθαι) σε κάθε τους πολεμική δραστηριότητα. Οι τελευταίοι αυτοί και βασικότεροι όροι δίνονται με ενεστώτα για να τονιστεί η διάρκειά τους, μιας και αφού ολοκληρώσουν οι Αθηναίοι τις αρχικές προϋποθέσεις, στην πορεία θα είναι πιστοί σύμμαχοι της Σπάρτης και θα τη συνοδεύουν σε κάθε της νέα επεκτατική ή αμυντική αναμέτρηση.

γ) - Το γκρέμισμα των τειχών έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς με τον τρόπο αυτό η Αθήνα και ο Πειραιάς θα είναι ευάλωτοι σε μελλοντικές επιθέσεις/επεμβάσεις των Σπαρτιατών, και άρα θα τίθενται πιο εύκολα υπό τον έλεγχό τους. Η ισχυρή οχύρωση της Αθήνας την προστάτευε πλήρως και την καθιστούσε έναν εξαιρετικά δύσκολο αντίπαλο. Παράλληλα, τα ισχυρά αυτά τείχη ήταν και σε συμβολικό επίπεδο μια ένδειξη οικονομικής και στρατιωτικής ευρωστίας, γι' αυτό κι οι Σπαρτιάτες ήθελαν με το γκρέμισμά τους να καταστεί σαφής η ήττα και η ταπείνωση των Αθηναίων.

- Ο στόλος των Αθηναίων αποτελούσε, μαζί με τα τείχη, ένα από τα ισχυρότερα όπλα τους, που τους βοηθούσαν όχι μόνο στις πολεμικές αναμετρήσεις, αλλά τους διασφάλιζαν και μεγάλο πλούτο με τη διεξαγωγή του εμπορίου. Επομένως, η παράδοση των πλοίων εκμηδένιζε αυτομάτως τόσο τη στρατιωτική όσο και την οικονομική υπεροχή της Αθήνας.

- Οι εξόριστοι Αθηναίοι ήταν πολίτες ολιγαρχικών φρονημάτων και άρα, ως ένα βαθμό, ήταν φιλικά προσκείμενοι στη Σπάρτη και στις οικονομικές και πολιτικές αντιλήψεις που εκείνη πρόσβευε. Η επιστροφή τους, οπότε, θα ενίσχυε την αντιπολιτευτική μερίδα και θα δυσχέραινε οποιαδήποτε προσπάθεια συνασπισμένης και σύσσωμης αντίδρασης κατά της Σπάρτης.

- Η απόλυτη υποταγή της Αθήνας στην Σπάρτη, όπως αυτή προκύπτει τόσο από το αίτημα να έχουν πια τους ίδιους φίλους και εχθρούς, και φυσικά από την υποχρέωση των Αθηναίων να συνοδεύουν τους Σπαρτιάτες στις μελλοντικές τους πολεμικές δράσεις, επισφραγίζει με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο την ήττα των Αθηναίων. Με τους όρους αυτούς η Αθήνα έπαυε εκ των πραγμάτων να ηγείται της αθηναϊκής συμμαχίας, και ήταν αναγκασμένη να λειτουργεί ως επικουρικό σώμα των Σπαρτιατών, αναγνωρίζοντας έτσι την κυριαρχία της Σπάρτης και την ηγετική της θέση στον ελληνικό χώρο.

δ) Ο Ξενοφώντας θεωρεί ως βασικό όρο την υποχρέωση των Αθηναίων να έχουν στο εξής τους ίδιους φίλους και τους ίδιους εχθρούς με τους Σπαρτιάτες, καθώς και την υποχρέωσή τους να τους συνοδεύουν σε κάθε πολεμική δραστηριότητα τόσο στη θάλασσα όσο και στην ξηρά. Ενώ, το γκρέμισμα των τειχών, την παράδοση των πλοίων και την επιστροφή των εξόριστων, τα θεωρεί ως προϋποθέσεις για την εφαρμογή του βασικού όρου.

11. Στο κείμενο τονίζεται ο πρωταγωνιστικός ρόλος του Θηραμένη. Να καταγραφούν οι λέξεις που δείχνουν τον ιδιάζοντα ρόλο του (φανερό/αφανή, επίσημο/ανεπίσημο): των ρημάτων να γραφεί το γ' εν. πρόσ. ενεστώτα και παρατατικού (π.χ. πέμψαι → πέμπει, έπεμπε), των ονομάτων η ονομ. και γεν. ενικού (π.χ. πρεσβευτής, πρεσβευτοῦ).

Ρήματα – Ρηματικοί τύποι

εἶπεν → λέγει / ἔλεγε(ν)

πέμψαι → πέμπει / ἔπεμπε

εἶδώς → οἶδε / ἤδει(ν)

ἤξει → ἤκει / ἤκε
πεμφθεῖς → πέμπεται / ἐπέμπετο
διέτριβε → διατρίβει / διέτριβε
ἐπιτηρῶν → ἐπιτηρεῖ / ἐπετήρει
ἤκε → ἤκει / ἤκε
ἀπήγγειλεν → ἀπαγγέλλει / ἀπήγγελλε
κατέχοι → κατέχει / κατεῖχε
κελεύοι → κελεύει / ἐκέλευε
ιέναι → εἶσι / ἦει
ἐρωτῶτο → ἐρωτᾶται / ἠρωτᾶτο
ἠρέθη → αἰρεῖται / ἠρεῖτο
ἦσαν → ἐστί / ἦν
ἐρωτώμενοι → ἐρωτᾶται / ἠρωτᾶτο
ἠκοιεν → ἤκει / ἤκε
εἶπον → λέγει / ἔλεγε(ν)
καλεῖν → καλεῖ / ἐκάλει
ἦκον → ἤκει / ἤκε
ἐπανάφερον → ἐπαναφέρει / ἐπανάφερε
εἰσιόντας → εἴσεισι / εἰσήει
περιχεῖτο → περιχεῖται / περιχεῖτο
ἠκοιεν → ἤκει / ἤκε
ἀπήγγελλον → ἀπαγγέλλει / ἀπήγγελλε
προηγόρει → προηγορεῖ / προηγόρει
λέγων → λέγει / ἔλεγε
ἀντειπόντων → ἀντιλέγει / ἀντέλεγε
συνεπαινεσάντων → συνεπαινεῖ / συνεπήνει

Ονόματα

ἐν ἐκκλησίᾳ → ἐκκλησία / ἐκκλησίας
μῆνας → μῆν / μηνός
πρεσβευτής → πρεσβευτής / πρεσβευτοῦ
αὐτοκράτωρ → αὐτοκράτωρ / αὐτοκράτορος
δέκατος → δέκατος / δεκάτου
ἐπὶ τίνι λόγῳ → λόγος / λόγου
πρέσβεις → πρεσβευτής / πρεσβευτοῦ
αὐτοκράτορες → αὐτοκράτωρ / αὐτοκράτορος
περὶ εἰρήνης → εἰρήνη / εἰρήνης
ἄπρακτοι → ἄπρακτος / ἀπράκτου

Θέματα για συζήτηση

Πώς δικαιολογείται η στάση των Λακεδαιμονίων απέναντι στην ηττημένη Αθήνα;

Παρόλο που οι Λακεδαιμόνιοι ήταν διαχρονικά αντίπαλοι των Αθηναίων και είχαν κάθε λόγο να θέλουν την καταστροφή της Αθήνας, εντούτοις αντέδρασαν με ιδιαίτερη αποφασιστικότητα απέναντι στις ολέθριες αυτές προτάσεις των Κορινθίων και των Θηβαίων και προστάτευσαν στο βαθμό που μπορούσαν τους Αθηναίους. Η δική τους θέση ήταν πως ποτέ δεν θα επιδίωκαν την υποδούλωση μιας ελληνικής πόλης που είχε προσφέρει τόσο σημαντικές υπηρεσίες στις δύσκολες στιγμές που έζησαν όλοι οι Έλληνες, όταν δέχονταν επίθεση από τους Πέρσες.

Οι Σπαρτιάτες έλαβαν υπόψη τους και τον όρκο που είχαν δώσει μαζί με τους Αθηναίους πριν από τη μάχη των Πλαταιών, δείχνοντας με αυτό τον τρόπο πως δεν έθεταν τα όποια συμφέροντά τους πάνω από την ιερότητα μιας τόσο σημαντικής δέσμευσης. Ο όρκος αυτός, δεν δέσμευε τους Θηβαίους, μιας και αυτοί είχαν ήδη προδώσει τους υπόλοιπους Έλληνες· δέσμευε ωστόσο τους Κορίνθιους, οι οποίοι όμως μιας και βρίσκονταν τόσο κοντά στην Αθήνα τη θεωρούσαν πάντοτε ως μια απειλή που πρέπει να εκμηδενιστεί.

Σημαντικό ρόλο, επίσης, στην απόφαση των Σπαρτιατών έπαιξαν και τα επιμέρους οικονομικά και πολιτικά συμφέροντά τους, καθώς αντιλαμβάνονταν πως μια ενδεχόμενη καταστροφή της Αθήνας θα άφηνε πράγματι ανοιχτό το πεδίο για την ισχυροποίηση της Κορίνθου και της Θήβας, προκαλώντας στο μέλλον νέες πηγές ανησυχίας και νέους πιθανούς αντιπάλους για την ίδια τη Σπάρτη. Η διατήρηση, επομένως, της Αθήνας εξυπηρετούσε μακροπρόθεσμα τα συμφέροντα των Λακεδαιμονίων, μιας και θα μπορούσε σύντομα να λειτουργήσει εκ νέου ως ανάχωμα στις φιλοδοξίες των Κορινθίων και των Θηβαίων.

Να εντοπίσετε στο κείμενο του λεγόμενου «ὄρκου τῶν Πλαταιῶν» (που έκαναν οι Έλληνες πριν από τη μάχη, 479 π.Χ.) τα σημεία, στα οποία πιθανώς στήριζαν οι Λακεδαιμόνιοι τις αποφάσεις τους για την τύχη των Αθηναίων.

Ὅρκος ὃν ὤμοσαν Ἀθηναῖοι ὅτε ἤμελλον μάχεσθαι πρὸς τοὺς βαρβάρους.
Μαχοῦμαι ἕως ἂν ζῶ, καὶ οὐ περι πλέονος ποήσομαι τὸ ζῆν ἢ τὸ ἐλεύθερος εἶναι, καὶ οὐκ ἀπολείψω τὸν ταξίαρχον οὐδὲ τὸν ἐνωμοτάρχην οὔτε ζῶντα οὔτε ἀποθανόντα, καὶ οὐκ ἄπειμι ἐὰν μὴ οἱ ἡγεμόνες ἀφηγῶνται, καὶ ποιήσω ὅτι ἂν οἱ στρατηγοὶ παραγγείλωσιν, καὶ τοὺς ἀποθανόντας τῶν συμμαχεσαμένων θάψω ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἄθαπτον οὐδένα καταλείψω· καὶ νικήσας μαχόμενος τοὺς βαρβάρους δεκατεύσω τὴν Θηβαίων πόλιν, καὶ οὐκ ἀναστήσω Ἀθήνας οὐδέ Σπάρτην οὐδέ Πλαταιὰς οὐδέ τῶν ἄλλων πόλεων τῶν συμμαχεσαμένων οὐδεμίαν, οὐδέ λιμῶ περιόψομαι ἐργομένους οὐδέ ὑδάτων ναματιαίων εἶρξω οὔτε φίλους ὄντας οὔτε πολεμίους. Καὶ εἰ μὲν ἐμπεδορκοίην τὰ ἐν τῷ ὄρκῳ γεγραμμένα, ἢ πόλις ἢ μη ἄνοσος εἶη.

εἰ δὲ μή, νοσοίη· καὶ πόλις ἢ μή ἀπόρθητος εἴη, εἰ δὲ μή, πορθοῖτο· καὶ φέροι ἢ μή, εἰ δὲ μή, ἄφορος εἴη· καὶ γυναῖκες τίκτοιεν ἑοικότα γονεῦσιν, εἰ δὲ μή, τέρατα· καὶ βοσκήματα τίκτοι ἑοικότα βοσκήμασι, εἰ δὲ μή, τέρατα. Ταῦτα ὁμόσαντες, κατακαλύψαντες τὰ σφάγια ταῖς ἀσπίσιν ὑπὸ σάλπιγγος ἄρὰν ἐποίησαντο, εἴ τι τῶν ὁμωμομένων παραβαίνοιεν καὶ μὴ ἐμπεδορκοῖ(ε)ν τὰ ἐν τῷ ὄρκῳ γεγραμμένα, αὐτοῖς ἄγος εἶναι τοῖς ὁμόσασιν.

[Ο ὄρκος βρέθηκε το 1925 σε στήλη των Αχαρνών]

Ὁρκος τον οποίο ἔδωσαν οι Αθηναῖοι πριν ἀπὸ τη μάχη με τους βαρβάρους.

Θα μάχομαι ὅσο ζω, και δε θα προτιμήσω τη ζωὴ ἀπὸ την ελευθερία, και δε θα εγκαταλείψω τον ταξίαρχο οὔτε τον ενωματοάρχη οὔτε ζωντανό οὔτε νεκρό, και δε θα φύγω αν δε με οδηγούν οι ἀνώτεροι μου, και θα εκτελέσω ὅ,τι διατάξουν οι στρατηγοί, και τους πεθαμένους συμπολεμιστές μου θα τους θάψω στο πεδίο της μάχης και δε θα αφήσω κανέναν ἀταφο· και, ἀφού νικήσω πολεμώντας τους βαρβάρους, θα επιβάλω τον φόρο της δεκάτης στην πόλη των Θηβαίων και δε θα ξεσπιτώσω τους πολίτες της Αθήνας οὔτε της Σπάρτης οὔτε των Πλαταιών οὔτε καμιάς ἀπὸ τις ἄλλες πόλεις, που αγωνιστήκαμε μαζί, οὔτε θα τους αφήσω να βασανίζονται ἀπὸ πείνα, οὔτε θα τους ἐμποδίσω ἀπὸ τρεχούμενα νερά οὔτε αν εἶναι φίλοι οὔτε εχθροί. Και αν τηρῶ και εφαρμόζω ὅσα εἶναι γραμμένα στον ὄρκο, η πόλη μου ας ἔχει υγεία, αν ὄχι, ἀρρώστια και η πόλη μου ας εἶναι ἀπόρθητη, ἀλλιῶς, ας κυριευθεῖ· και ας εἶναι εὐφορη, ἀλλιῶς, ἀφορη· και οι γυναῖκες ας γεννάνε παιδιά που να μοιάζουν στους γονεῖς τους, ἀλλιῶς, τέρατα· και ας γεννούν και τα ζῶα ὅμοια με ζῶα, ἀλλιῶς, τέρατα. Ἀφού ορκίστηκαν αὐτά και σκέπασαν τα σφάγια με τις ἀσπίδες τους, ἐρίξαν κατὰρα ἐνὸς ηγούσε η σάλπιγγα, αν παραβούν κάτι ἀπὸ ὅσα ορκίστηκαν και δεν τηροῦν τα γραμμένα στον ὄρκο, το κρίμα να πέσει ἀπάνω τους.

Ο ὄρκος που δόθηκε ἀπὸ τους Ἕλληνες συμμάχους σε μια τόσο κρίσιμη στιγμή, ἔπρεπε να ἀντανακλά την πρόθεσή τους να δεσμευτοῦν ἀπόλυτα στη μεταξύ τους συνεργασία, γι' αὐτό και συνοδεύτηκε ἀπὸ βαριές ρήτρες ἐν εἴδει ἀναθέματος σε περίπτωση ἀθέτησής του, ἀλλά και ἀπὸ την κατὰρα που ἐρίξαν κατὰ την ἐπισφράγισή του.

Παρατηροῦμε, ἐπομένως, πως ορκίζονται ὅτι στο μέλλον δεν θα διώξουν ποτέ ἀπὸ τα σπίτια τους τούς πολίτες της Αθήνας, της Σπάρτης και των λοιπῶν συμμάχων, οὔτε θα τους αφήσουν να πεινάνε, οὔτε θα τους στερήσουν το νερό εἴτε εἶναι φίλοι εἴτε εχθροί. Ορκίζονται, δηλαδή, πως θα παραμείνουν σταθερά φιλόφρονες ἀπέναντι στις πόλεις με τις οποίες συνεργάζονται σ' αὐτή τη μάχη, ἀκόμη κι αν στην πορεία δε διατηρήσουν μια φιλική σχέση. Και για να ἰσχυροποιήσουν αὐτή τη δέσμευση περιλαμβάνουν την ἀκόλουθη εὐχή στον ὄρκο τους: «Και αν τηρῶ και εφαρμόζω ὅσα εἶναι γραμμένα στον ὄρκο, η πόλη μου ας ἔχει υγεία, αν ὄχι, ἀρρώστια και η πόλη μου ας εἶναι ἀπόρθητη, ἀλλιῶς, ας κυριευθεῖ· και ας εἶναι εὐφορη, ἀλλιῶς, ἀφορη· και οι γυναῖκες ας γεννάνε παιδιά που να μοιάζουν στους γονεῖς τους, ἀλλιῶς, τέρατα· και ας γεννούν και τα ζῶα ὅμοια με ζῶα, ἀλλιῶς, τέρατα.»

Οι Λακεδαιμόνιοι άρα θεώρησαν πως πρέπει να τηρήσουν τον όρκο τους και να μην επιδιώξουν την πλήρη καταστροφή της Αθήνας -να μην εκδιώξουν τους τότε συναγωνιστές στους απ' τις εστίες τους-, κρίνοντας πως ο όρκος αυτός κι η μάχη που ακολούθησε προσέφεραν μια μεγάλη βοήθεια σε όλους τους Έλληνες.

Να επισημάνετε τις διαφορές ανάμεσα στο κείμενο του Ξενοφώντος για τους όρους τους ειρήνης και το κείμενο του Πλούταρχου, που ακολουθεί:

Λακεδαιμονίων έστιν άκούσαι λεγόντων, ώς Λύσανδρος μὲν έγραψε τοῖς εφόροις τάδε· «Άλώκαντι ταῖ Ἀθῆναι», Λυσάνδρωδ' άντέγραψαν οἱ έφοροι· «Ἄρκει τὸ γε έάλωκειν», άλλ' εὐπρεπειάς χάριν οὗτος ὁ λόγος πέπλασται, τὸ δ' άληθινόν δόγμα τῶν εφόρων οὕτως εἶχε: «Τάδε τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων έγνω· καββαλόντες [εἰς] τὸν Πειραιᾶ καὶ τὰ μακρὰ σκέλη, καὶ εκβάντες εκ πασῶν τῶν πολέων, τὰς αὐτῶν γᾶν έχοντες, ταῦτά κα δρῶντες τὰν ειράναν έχοιτε, αἱ χρήδοιτε, καὶ τῶς φυγάδας άνέντες, περι τῶν ναῶν τῶ πλήθεος, ὀκοῖόν τί κα τηνει δοκέοι, ταῦτα ποιέετε».

Μπορεί να ακούσει κανείς να λένε οι Λακεδαιμόνιοι ότι ο Λύσανδρος έγραψε αυτά στους εφόρους «Κατελήφθησαν αι Αθήναι». Στον Λύσανδρο απάντησαν οι έφοροι «Άρκει το ότι κατελήφθησαν». Η διήγηση αυτή έχει πλαστεί για να δείξει ανώτερη συμπεριφορά· η αληθινή απόφαση των εφόρων ήταν η εξής: «Αυτά αποφάσισαν οι υπεύθυνοι των Λακεδαιμονίων· αφού γκρεμίσετε τον Πειραιά και τα μακρά τείχη και αφού αποχωρήσετε από όλες τις πόλεις διατηρώντας μόνο τη δική σας, αν τα πράξετε αυτά, μπορείτε να έχετε ειρήνη, αν θέλετε, και αφού αφήσετε, να γυρίσουν οι εξόριστοι· για τον αριθμό των πλοίων, να κάνετε ό,τι αποφασιστεί επί τόπου. [Πλουτ., Λύσανδρος, κεφ. 14].

Στην πρώτη εκδοχή που δίνει ο Πλούταρχος οι Σπαρτιάτες παρουσιάζονται να επιδεικνύουν μια εξαιρετικά ανώτερη συμπεριφορά, καθώς φαίνεται πως αρκούνται στο γεγονός και μόνο ότι η Αθήνα είχε καταληφθεί. Ωστόσο, στη δεύτερη εκδοχή, που παρουσιάζει την αληθινή τους στάση, διατυπώνονται οι βαρείς όροι της συνθηκολόγησης· οι οποίοι σε μεγάλο βαθμό συμπίπτουν με τους όρους που καταγράφει ο Ξενοφώντας. Διαφοροποιήσεις εντοπίζουμε στα εξής σημεία: **α)** το αίτημα να αποχωρήσουν απ' όλες τις άλλες πόλεις της συμμαχίας τους κρατώντας μόνο τη δική τους, δεν καταγράφεται από τον Ξενοφώντα, **β)** για το ζήτημα των πλοίων δεν δίνεται απ' τον Πλούταρχο σαφής αριθμός και **γ)** δεν καταγράφεται από τον Πλούταρχο το αίτημα των Σπαρτιατών να είναι στο εξής οι Αθηναίοι σύμμαχοί τους και να τους ακολουθούν σε όποια πολεμική δραστηριότητα αναλαμβάνουν.